

АНОТАЦІЯ

Поліщук В. В. Державне регулювання міграційних процесів у контексті соціально-економічного розвитку України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка». – Львівський торговельно-економічний університет, Львів, 2021.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методичних і прикладних засад державного регулювання міграційних процесів у контексті забезпечення соціально-економічного розвитку України.

Об'єктом дослідження є процеси державного регулювання міграції населення у проекції забезпечення соціально-економічного розвитку національної економіки, а предметом – теоретико-методичні та прикладні засади дослідження, пріоритети, механізми та інструменти державного регулювання міграційних процесів у контексті забезпечення соціально-економічного розвитку України.

Сформовано концептуальні засади дослідження міграційних процесів шляхом визначення їх змісту як послідовності дій і подій, що виникають у ході переміщень населення з певними етапами, динамікою, вектором, географією, метою, що дозволяє здійснювати їх схемування за основними типами – нереалізованим, погашеним, одностороннім (осібним, домогосподарства) з набуттям або без набуття громадянства, зворотнім (добровільним, регульованим, примусовим), реверсним, циклічним; обґрунтовувати можливості та специфічний інструментарій державного регулювання на кожному міграційному етапі.

Розроблено методичні підходи до аналізування взаємовпливу міграційних та соціально-економічних процесів з формуванням алгоритму інтегрального оцінювання за складовими соціально-демографічної стабільності, соціального розвитку, зайнятості, якості життя, сталого економічного розвитку. Запропоновано авторський методичний підхід до оцінювання, що дозволяє здійснювати емпіричне моделювання та оцінку впливу соціально-економічного

розвитку на інтенсивність міграційних процесів, обґрунтовувати пріоритетні сфери державного регулювання потенціалу міграції (зокрема щодо оплати праці, захищеності особи та безпеки держави).

Визначено теоретико-методичні положення щодо системи державного управління міграційними процесами за рахунок уточнення його інструментальних, цільових та інституційних особливостей, а також виокремлення основних моделей регулювання залежно від охоплення міграційних етапів – базової (на етапі переміщення), ситуативної (залежно від переважання вектору міграції), розширеної (на етапах, що забезпечують позитивні наслідки міграції), комплексної (на усіх етапах міграції), що дозволяє оптимізувати ресурсне забезпечення та ефективізувати управлінські рішення в міграційній сфері.

Ідентифіковано науково-прикладні рекомендації з ідентифікації пріоритетів державного регулювання міграційних процесів в контексті стимулювання соціально-економічного розвитку країни, що передбачають первинне впровадження комплексного моніторингу міграційних процесів з системною оцінкою потенціалу міграції, реалізацію програм фінансування бізнес-ідей реемігрантів через державний фонд фінансово-кредитної підтримки підприємництва, грантових проєктів за принципом «один плюс один» для підвищення ефективності використання міграційного капіталу та активізацію співпраці інститутів влади з діаспорою задля формування суспільної єдності та протидії асиміляції й натуралізації.

Розвинуто концептуально-стратегічний підхід до державного регулювання міграційних процесів, що базується на доктрині соціально-економічного зростання та орієнтує управлінські впливи на утвердження міграції як активу соціально-економічного розвитку за умов її безпечності, впорядкованості і регульованості, а його практична апробація дає змогу обґрунтувати пріоритети стратегії державного регулювання міграційних процесів на середньостроковий період як оптимальний в умовах невизначеності.

Розроблено науково-прикладні положення формування інституційно-правового механізму регулювання міграційних процесів України, що доповнює перелік загальнозживаних інститутів можливостями функціонального співробітництва між владою, громадськістю, бізнесом, наукою й освітою та посилює участь об'єднань мігрантів у державно-управлінських рішеннях, ефективізує діяльність громадських рад при управлінських «стейкхолдерах» міграційної сфери на шляху забезпечення безпечності, впорядкованості та регульованості міграції для людини, суспільства й держави як імперативу сталого розвитку.

Сформовано практичні рекомендації щодо вдосконалення міграційної економічної статистики засобами здійснення моніторингу міграційних процесів та оцінювання їх впливу на соціально-економічний розвиток, що дозволило розширити перелік показників у розрізі міграційних етапів, актуалізувати соціологічний інструментарій збору інформації та встановити інституційну відповідальність за його здійснення та загалом слугуватиме покращенню функції контролю в системі державної політики регулювання міграційних процесів та забезпечення соціально-економічного розвитку національної економіки.

Ключові слова: національна економіка, соціально-економічний розвиток, міграційні процеси, державне регулювання, людський потенціал, трудові ресурси, сталий збалансований розвиток, механізми й інструменти регулювання.

ANNOTATION

Polishchuck V. V. State regulation of migration processes in the context of socio-economic development of Ukraine. – The qualification scientific work on the manuscript.

Thesis for the degree of Doctor of Philosophy in specialty 051 – «Economics». – Lviv University of Trade and Economics, Lviv, 2021.

The dissertation is devoted to development of theoretical and methodical and applied bases of the state regulation of migration processes in the context of

maintenance of social and economic development of Ukraine.

The object of research is the processes of state regulation of population migration in the projection of socio-economic development of the national economy, and the subject - theoretical and methodological and applied principles of research, priorities, mechanisms and tools of state regulation of migration in the context of socio-economic development of Ukraine.

Conceptual bases of research of migration processes by definition of their maintenance as sequence of actions and events arising in the course of movements of the population with certain stages, dynamics, a vector, geography, the purpose allowing to carry out their scheme on the basic types - unrealized, repaid, unilateral (separate) , households) with or without the acquisition of citizenship, reverse (voluntary, regulated, compulsory), reverse, cyclical; substantiate the possibilities and specific tools of state regulation at each migration stage.

Methodical approaches to the analysis of the interaction of migration and socio-economic processes with the formation of an algorithm for integrated assessment of the components of socio-demographic stability, social development, employment, quality of life, sustainable economic development. The author's methodical approach to assessment is offered, which allows to carry out empirical modeling and assessment of the impact of socio-economic development on the intensity of migration processes, to substantiate priority areas of state regulation of migration potential (including wages, personal protection and security).

Theoretical and methodological provisions on the system of state management of migration processes by specifying its instrumental, target and institutional features, as well as the separation of basic models of regulation depending on the coverage of migration stages - basic (at the stage of relocation), situational (depending on the predominance of migration vector), extended (at the stages that ensure the positive effects of migration), comprehensive (at all stages of migration), which allows to optimize the provision of resources and improve management decisions in the field of migration.

Scientific and applied recommendations for identification of priorities of state

regulation of migration processes in the context of stimulating socio-economic development of the country have been identified. , grant projects on the principle of "one plus one" to increase the efficiency of migration capital and intensify cooperation between government institutions and the diaspora in order to form social unity and counteract assimilation and naturalization.

A conceptual and strategic approach to state regulation of migration processes has been developed, which is based on the doctrine of socio-economic growth and focuses managerial influences on the establishment of migration as an asset of socio-economic development under conditions of its security, order and regulation. state regulation of migration processes in the medium term as optimal in conditions of uncertainty.

Scientific and applied provisions for the formation of the institutional and legal mechanism for regulating migration processes in Ukraine have been developed, which complements the list of commonly used institutions with opportunities for functional cooperation between government, public, business, science and education and strengthens the participation of migrant associations in public administration decisions. with the management "stakeholders" of the migration sphere on the way to ensuring security, order and regulation of migration for man, society and the state as an imperative of sustainable development.

Practical recommendations for improving migration economic statistics by monitoring migration processes and assessing their impact on socio-economic development have been developed, which has expanded the list of indicators in terms of migration stages, updated sociological tools for collecting information and established institutional responsibility for its implementation. control in the system of state policy of regulation of migration processes and ensuring the socio-economic development of the national economy.

Key words: national economy, socio-economic development, migration processes, state regulation, human potential, labor resources, sustainable balanced development, mechanisms and tools of regulation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або ЄС

1. Polishchuk V. V. General aspects of state regulation of migration processes in the context of ensuring the socio-economic development of the country. *International independent scientific journal* (Республіка Польща). 2021. № 31. Р. 3-9 (0,5 д. а.).

Статті у наукових фахових виданнях

2. Лупак Р. Л., Поліщук В. В. Аналітичні характеристики внутрішніх та зовнішніх векторів міграції населення України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 8. С. 54-60. (0,45/0,25 д. а.).

3. Кравчик Ю. В., Поліщук В. В. Інституційно-правовий механізм регулювання міграційних процесів. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія: «Економічні науки»*. 2021. Вип. 3(294). С. 154-157. (0,35/0,25 д. а.).

4. Поліщук В. В. Концептуальні характеристики міграційних процесів та їх впливу на соціально-економічний розвиток країни. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Економічні науки*. 2021. № 63. С. 64-72. (0,45 д. а.).

5. Лупак Р. Л., Поліщук В. В. Селективні підходи до державної політики регулювання міграційних процесів (на прикладі українсько-польської системи). *Підприємництво та інновації*. 2019. № 8. С. 7-13. (0,5/0,25 д. а.).

Інші публікації

6. Штець Т. Ф., Лупак Р. Л., Поліщук В. В. Цифровізація економіки як стратегічний імператив державного регулювання соціально-економічного розвитку України. *Праці наукового товариства імені Тараса Шевченка. Економічний збірник. Т. 2. Львів, 2019. С. 147-160. (1,0/0,4 д. а.).*

Публікації за матеріалами конференцій

7. Поліщук В. В. Інституційні рівні регулювання міграційних процесів. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*. Матеріали Міжнародної конференції (02-03 черв. 2021 р.). Львів : ЛТЕУ. С. 63-64. (0,15 д. а.).

8. Поліщук В. В. Напрями державного регулювання міграційних процесів у контексті забезпечення соціально-економічного розвитку. *Підприємництво і торгівля: тенденції розвитку*. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції (20-21 травня 2021, м. Одеса). Одеса : ОНП. С. 122-124. (0,2 д. а.).

9. Поліщук В. В. Державне регулювання міграційних процесів як системна передумова соціально-економічного забезпечення розвитку інноваційного підприємництва. *Інноваційне підприємництво : стан та перспективи розвитку*. Матеріали VI Всеукраїнської наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Київ, 29-30 берез. 2021 р.). Київ : КНЕУ ім. В. Гетьмана. С. 102-104. (0,2 д. а.).

10. Поліщук В. В. Пріоритетні напрями державного регулювання міграційних процесів в контексті забезпечення соціально-економічного розвитку України. *Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні*. Матеріали міжнародної конференції (м. Львів, 19 лют. 2021 р.). Львів : ЛТЕУ, 2021. С. 44-46. (0,2 д. а.).

11. Поліщук В. А. Проблемні аспекти та перспективи фінансування розвитку новостворюваних підприємств трудовими мігрантами. *Соціально-компетентне управління корпораціями в умовах поведінкової економіки*. Матеріали Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 18 лют. 2021 р.). Луцьк : СНУ ім. Лесі Українки. С. 201-203. (0,2 д. а.).

12. Штець Т. Ф., Поліщук В. В. Інформаційні технології як чинник регулювання міграційних процесів. *Сучасні напрями розвитку економіки, підприємництва, технологій та їх правового забезпечення*. Матер. міжнар. конфер. (14 трав. 2020 р.). Львів : ЛТЕУ, 2020. С. 78-79. (0,2/0,1 д. а.).

13. Лупак Р. Л., Поліщук В. В. Напрями удосконалення державного

регулювання міграційних процесів. *Фінансово-економічний розвиток України в умовах трансформаційних перетворень*. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 28 квіт. 2020 р.). Тернопіль : ФОП Осадца Ю.В., 2020. С. 22-24. (0,2/0,1 д. а.).

14. Лупак Р. Л., Поліщук В. В. Орієнтири державного регулювання міграційних процесів в контексті соціально-економічного розвитку сільських територій України (на прикладі польського вектора міграції). *Актуальні проблеми економіки та управління в умовах системної кризи*. Матеріали I Міжнар. наук.-практ. інтер.-конф. (м. Львів, 27 листоп. 2019 р.). Львів : ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2019. С. 32-37. (0,4/0,2 д. а.).